

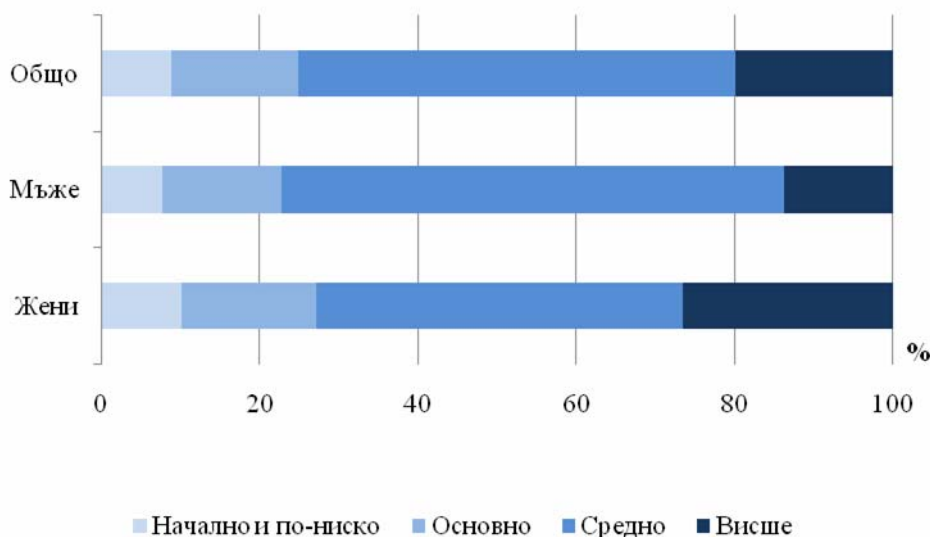
НАВЛИЗАНЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА НА ПАЗАРА НА ТРУДА

(Основни резултати от проведения допълнителен модул към
Наблюдението на работната сила през 2009 година)

1. Образователно равнище на населението на възраст 15 - 34 навършени години

През 2009 г. почти една трета от населението на възраст 15 - 34 навършени години посещава учебно заведение или курсове за квалификация. От лицата в същата възрастова група, напуснали образователната система, 19.9% са завършили висше образование, 55.3% - средно, и 24.8% - основно или по-ниско образование. Образователната структура на мъжете и жените на възраст 15 - 34 навършени години се различава (Фиг.1). При жените делът на завършилите висше образование, както и делът на лицата с основно и по-ниско образование са по-високи в сравнение с тези при мъжете.

Фиг.1. Структура на населението на 15 - 34 навършени години, напуснало образователната система, по пол и степени на завършено образование

От лицата, напуснали образователната система, 2.5% са започвали да учат за придобиване на по-висока образователна степен, която обаче не са могли да завършат.

2. Влияние на семейната среда върху образованието на младите хора

Резултатите от изследването показват, че образователното равнище на родителите е важен фактор за постигане на по-висока образованост на техните деца. При семейства, в които поне единият от съпрузите е със средно или с висше образование, децата обикновено завършват по-висока или същата степен на образование (Таблица 1).

Таблица 1
Структура на населението на възраст 15 - 34 навършени години по степени на образование и най-висока степен на образование на родителите¹

(Проценти)

Степени на образование	Общо	Най-висока степен на завършено образование на родителите		
		основно или по-ниско	средно	висше
Общо	100.0	31.0	53.2	15.8
Основно и по-ниско образование	100.0	84.1	15.0	0.8
Средно образование	100.0	17.0	70.6	12.4
Висше образование	100.0	3.2	52.2	44.6

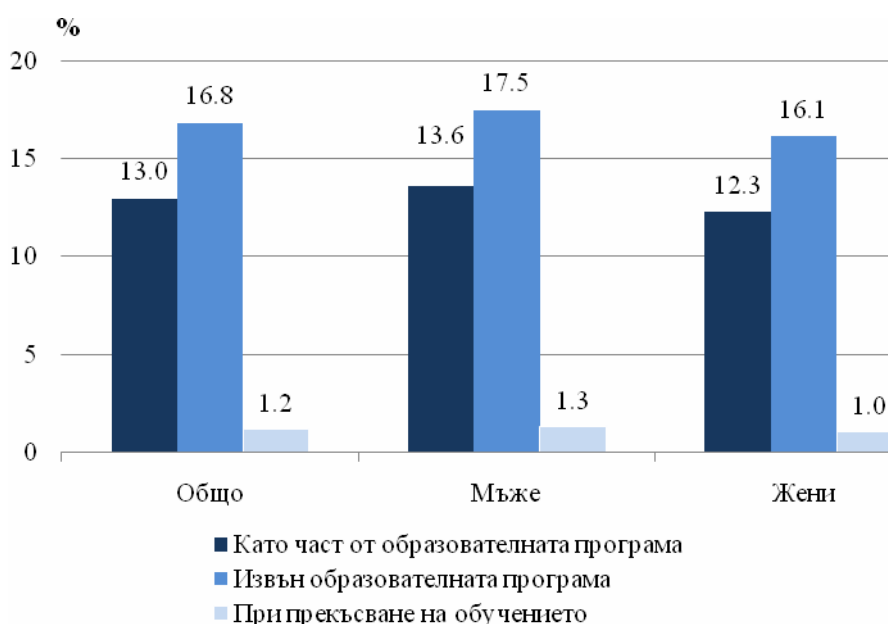
¹Не са включени лицата, участващи във формално образование.

От лицата с основно и по-ниско образование 84.1% произхождат от семейства, в които и двамата родители са с ниско образование, на 15.0% поне единият родител е със средно образование (като другият е със същото или по-ниско образование) и само 0.8% имат поне един родител с висше образование. Лицата със средно образование се разпределят според образованието на родителите си, както следва: на 17.0% от тях родителите са с основно или по-ниско образование, 70.6% имат поне един родител със средно образование и 12.4% имат поне един родител с висше образование. Голяма част от младите хора с висше образование - 44.6%, са от семейства, в които поне единият родител е с висше образование, 52.2% имат поне един родител със средно образование, а само при 3.2% от висшистите (15 - 34 години) двамата родители са с основно или по-ниско образование.

3. Съвместяване на обучение и работа

Около една четвърт, или 450.1 хил. от младите хора (15 - 34 навършени години), са работили (или работят) по време на своето образование или обучение. Относителният дял на мъжете, които са съчетавали своето обучение с работа е малко по-висок (25.8%), в сравнение с този на жените (23.8%).

Фиг. 2. Относителен дял на лицата на 15 - 34 навършени години, работили по време на обучението си, по пол

Най-висок е дялът на работилите извън образователните програми - 16.8%, следван от този на работилите в рамките на образователните програми - 13.0%, а с най-малък дял (1.2%) са тези, които са имали работа по време на прекъсванията на обучението.

4. Икономическа активност на населението на възраст 15 - 34 навършени години

През 2009 г. икономически активните лица на възраст 15 - 34 години са 1 028.4 хил. или 54.5% от населението в същата възрастова група. Коефициентът на заетост на младите хора (15 – 34 години) е 49.3%, като при мъжете той е с 10.9 пункта по-висок в сравнение с този при жените. От лицата на възраст 15 - 34 навършени години 97.4 хил. (5.2%) са безработни, което представлява 40.9% от всички безработни лица в страната. Голяма част от младите хора - 860.3 хил., или 45.5%, са извън работната сила (икономически неактивни), което се дължи основно на факта, че много от тях - 551.1

хил., или 29.2% от всички на възраст 15 - 34 години, посещават учебно заведение или курсове за квалификация и участието им на пазара на труда предстои. Поради семейни ангажименти икономически неактивни са 141.5 хил. (7.5% от лицата на 15 - 34 години), от които 125.0 хил. са жени. От населението на възраст 15 - 34 години 75.0 хил (4.0%) са обезкуражени - желаят да работят, но не търсят активно работа, защото не вярват, че биха намерили. От тях 59.6% са с основно и по-ниско образование.

Таблица 2

Население на 15 - 34 навършени години по икономическа активност
през 2009 година

	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
	Брой - хил.			Относителен дял - %		
Общо	1888.7	974.6	914.1	100.0	100.0	100.0
Заети	931.0	531.8	399.2	49.3	54.6	43.7
Безработни	97.4	58.2	39.2	5.2	6.0	4.3
Лица извън работната сила	860.3	384.6	475.7	45.5	39.5	52.0
<i>от тях по причини за икономическа неактивност:</i>						
Обезкуражени	75.0	41.6	33.4	4.0	4.3	3.7
Посещават учебно заведение или курсове за квалификация	551.1	272.3	278.8	29.2	27.9	30.5
Недобро здравословно състояние	31.6	19.8	11.8	1.7	2.0	1.3
Лични, семейни причини	141.5	16.5	125.0	7.5	1.7	13.7
Други	61.0	34.3	26.7	3.2	3.5	2.9

5. Преход от образование или обучение към пазара на труда

Резултатите от изследването показват, че 935.6 хил., или 79.9% от лицата на възраст 15 - 34 навършени години, работят или са имали работа след напускане на образователната система, като броят на мъжете с трудов опит (513.5 хил.) е значително по-висок от този на жените (422.0 хиляди)¹.

Основната част от младите хора (93.7%) са започнали своята трудова дейност като наети лица. За 86.7% от наетите лица първата работа е била постоянна (с неограничена продължителност), а за 13.3% - временна (на срочен договор или друга с

¹Не са включени лицата, участващи във формално образование, както и лицата без завършено начално образование.

ограничена продължителност). От лицата на възраст 15 - 34 години, работили след напускане на образованието, 4.5% са започнали собствен бизнес като първа работа (сред тях делът на мъжете е почти два пъти по-висок от този на жените), а 1.8% са помагали в семейния бизнес.

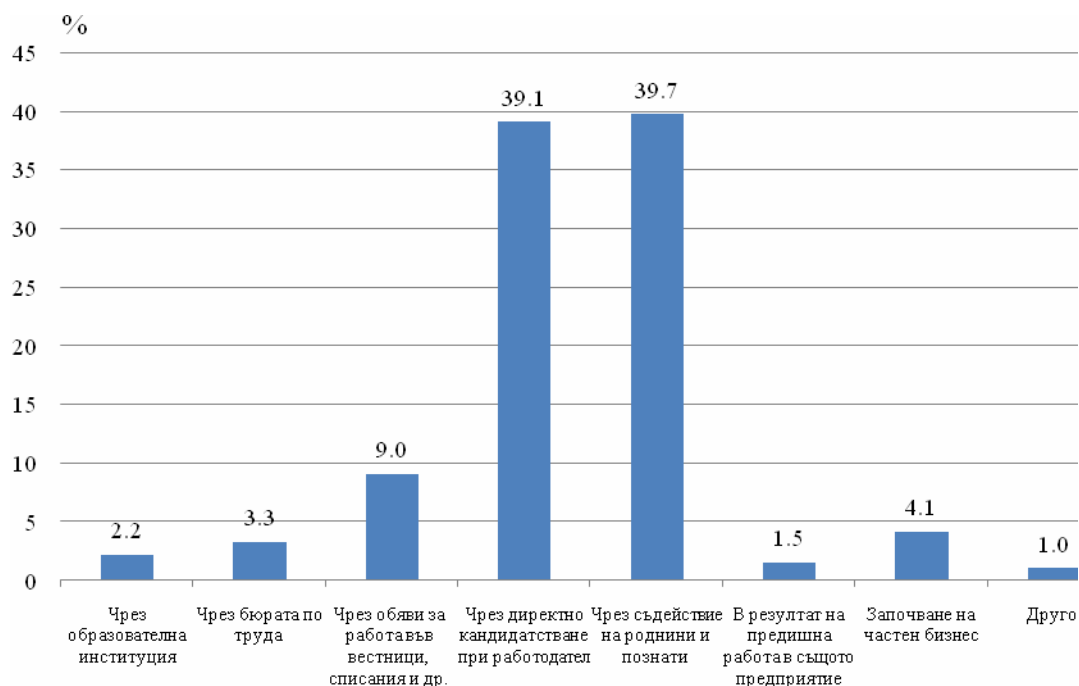
Таблица 3
Статус в заетостта и вид на първата работа на лицата възраст 15 - 34 навършени години по пол

	Общо Мъже Жени			Общо Мъже Жени		
	Брой - хил.			Относителен дял - %		
Общо	935.6	513.5	422.0	100.0	100.0	100.0
Самостоятелно заети	42.2	27.5	14.7	4.5	5.4	3.5
Неплатени семейни работници	17.2	8.7	8.6	1.8	1.7	2.0
Наети	876.2	477.4	398.8	93.7	93.0	94.5
от тях по вид на работата:						
Постоянна работа	759.5	409.8	349.7	81.2	79.8	82.9
Временна работа	116.7	67.6	49.1	12.5	13.2	11.6

¹Не са включени лицата, участващи във формално образование, както и лицата без завършено начално образование.

Разпределението на лицата на възраст 15 - 34 г. по начини за намиране на първата работа показва, че най-висок е относителният дял на младите хора, които са намерили своята първа работа чрез съдействие от роднини и познати - 39.7%, и на тези, директно кандидатствали при работодател - 39.1%. За 9.0% от лицата първата работа е намерена чрез подаване или отговаряне на обяви във весници или списания. Изключително нисък е относителният дял на намерилите своята първа работа чрез бюрата по труда - едва 3.3%.

Фиг.3. Структура на лицата на 15 - 34 навършени години по начин за намиране на първата работа

От младите хора, които имат трудов опит, 74.1% са започнали първата си работа след повече от три месеца от датата на напускане на най-високата степен на образование. Същевременно около 20.1% от лицата на възраст 15 - 34 навършени години, неучастващи в обучение, не са започвали работа след завършване или напускане на образованието.

Таблица 4

Структура на лицата на възраст 15 - 34 навършени години, неработили или започнали работа по-късно от три месеца след напускане на образованието, според основно положение в периода след напускане на образователната степен и преди започване на първа работа¹

(Проценти)

	Общо	Мъже	Жени
Общо	100.0	100.0	100.0
Работили за кратък период от време (по-малко от 3 месеца)	13.0	11.8	14.3
Отбивали задължителна военна служба	21.7	41.4	-
Неработили, но търсили активно работа	40.2	33.2	47.9
Неработили и нетърсили активно работа	25.2	13.6	37.9
в това число поради:			
Семейни причини	12.7	2.3	24.2
Лични здравословни проблеми	2.7	2.9	2.5

¹ Не са включени лицата без завършено начално образование.

Най-голям е относителният дял на младите хора (40.2% или 365.4 хил.), които през периода от завършване на образованието до започване на работа (или до края на наблюдавания период - за лицата, които не са имали работа) активно са търсили работа, като броят на жените (207.2 хил.) е значително по-висок, от този на мъжете (158.3 хиляди). Една четвърт (25.2%) от младите хора не са търсили активно работа след напускане на образователната система, като това се дължи най-вече на семейните ангажименти при жените (24.2%), свързани с раждане и отглеждане на деца. Голяма част от младите мъже (41.4%), не са започали веднага работа поради отбиване на редовна военна служба, а 13.0% са работили временно случайна или сезонна работа (с продължителност по-малка от 3 месеца).

МЕТОДОЛОГИЧНИ БЕЛЕЖКИ

Наблюдението на работната сила е извадково изследване и се провежда непрекъснато, като осигурява тримесечни и годишни резултати за икономическата активност на населението на 15 и повече навършени години. То обхваща обикновените домакинства в страната. Методологията и основните понятия, използвани в изследването може да се намерят на интернет страницата на НСИ - www.nsi.bg, раздел „Пазар на труда”.

Изследването „Навлизане на младите хора на пазара на труда” е включено като допълнителен модул към наблюдението на работната сила през 2009 година. Обект на изследване са лицата на възраст 15 - 34 навършени години. Използвана е обща методология за всички страни-членки на Европейския съюз и получените резултати са международно съпоставими.

Напускане на образователната система е успешното завършване на най-високата образователна степен (дипломиране) или напускане на образователната система, без успешно завършване на по-висока започната образователна степен (отпадане).

Първа работа е първата работа срещу заплащане в пари или натура, с продължителност по-голяма от три месеца, която е имало дадено лице след напускане на образователната система.

Данните са получени от подизвадки от домакинствата, анкетираны по наблюдението на работната сила през четирите тримесечия на 2009 година.

При оценката на резултатите са използвани данни за населението на страната към 31.12.2008 година.

Поради направените закръглени в някои случаи общите данни могат да се различават незначително от сумата на отделните групи, включващи се в тях.